

DIGISTI-hankkeen kokonaisvaikutusten arvioinnin työpajat

DIGISTI-hankkeessa on kahden vuoden ajan vahvistettu haastavimmassa asemassa olevien nuorten digitaitoja ja sitä kautta edellytyksiä hakeutua työelämään tai jatko-opintoihin sekä rakennettu merkityksellisiä kohtaamisia ja yhteisöllisyyttä opiskelijoiden, opettajien ja ohjaajien kesken. Lisäksi hankkeessa on tuettu opetus- ja ohjaushenkilökuntaa yksilöllisten ratkaisujen etsimisessä opiskelijoiden haasteisiin erityisesti digitaalisia työkaluja hyödyntäen. Hankkeen päättyessä on aika koota hankkeen tulokset ja arvioida hankkeen kokonaisvaikutuksia. Tässä raportissa esitellään hankkeessa toteutettujen kokonaisvaikutusten arvioinnin työpajojen tulokset.

DIGISTI – Digitaidot haltuun toisella asteella on Euroopan unionin ja Euroopan sosiaalirahaston rahoittama hanke, jonka toteutuksesta vastasi Humak, Haaga-Helian Ammatillinen opettajakorkeakoulu, Laurea-ammattikorkeakoulu, Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö ja Wenhe Oy. Hankkeen kohdeoppilaitokset olivat toisen asteen oppilaitoksia pääkaupunkiseudulta: Careeria, Hyria, Omnia, Live-säätiö, Stadin AO, Varia ja Keuda. DIGISTI-hanke syntyi tarpeesta tukea toisen asteen opiskelijoiden selviytymistä koronan aiheuttamista haasteista sekä lievittää sosiaalisen eristämisen aikana syntyneitä sosiaalisuuden ja vuorovaikutuksen vajetta. Hankkeessa toteutettiin digitaito- ja uravalmennuksia, oppilaitosnuorisotyötä sekä sparrausta opetus- ja ohjaushenkilökunnalle.

Hankkeen kokonaisvaikutuksia arvioitiin kahdessa hanketoimijoiden työpajassa, joissa menetelmällisesti sovellettiin skenaarioanalyysin näkökulmia (ks. Lätti, ym., 2022). Työpajoissa hankkeen toimintaa tarkasteltiin erilaisten hankkeen laadullisiin tuloksiin, hyötyihin, mekanismeihin, juurtumiseen ja tulevaisuuskuviin liittyvien tehtävien avulla. Kokonaisvaikutusten arvioinnin työpajoilla pyrittiin kokoamaan hankkeen eri työpakettien tulokset yhteen ja muotoilemaan hankkeen johtopäätöksiä. Lisäksi työpajoissa tarkasteltiin hankkeen tulosten juurtumisen edellytyksiä ja mahdollisuuksia ja pyrittiin näin edelleen edistämään hankkeen jatkuvuutta. Kokonaisvaikutusten arvioinnin työpajojen fasilitoinnista ja työpajoissa tuotettujen aineistojen analysoinnista vastasi Laurea-ammattikorkeakoulu. Seuraavaksi esitellään kokonaisvaikutusten arvioinnin työpajojen tulokset tiivistetysti.

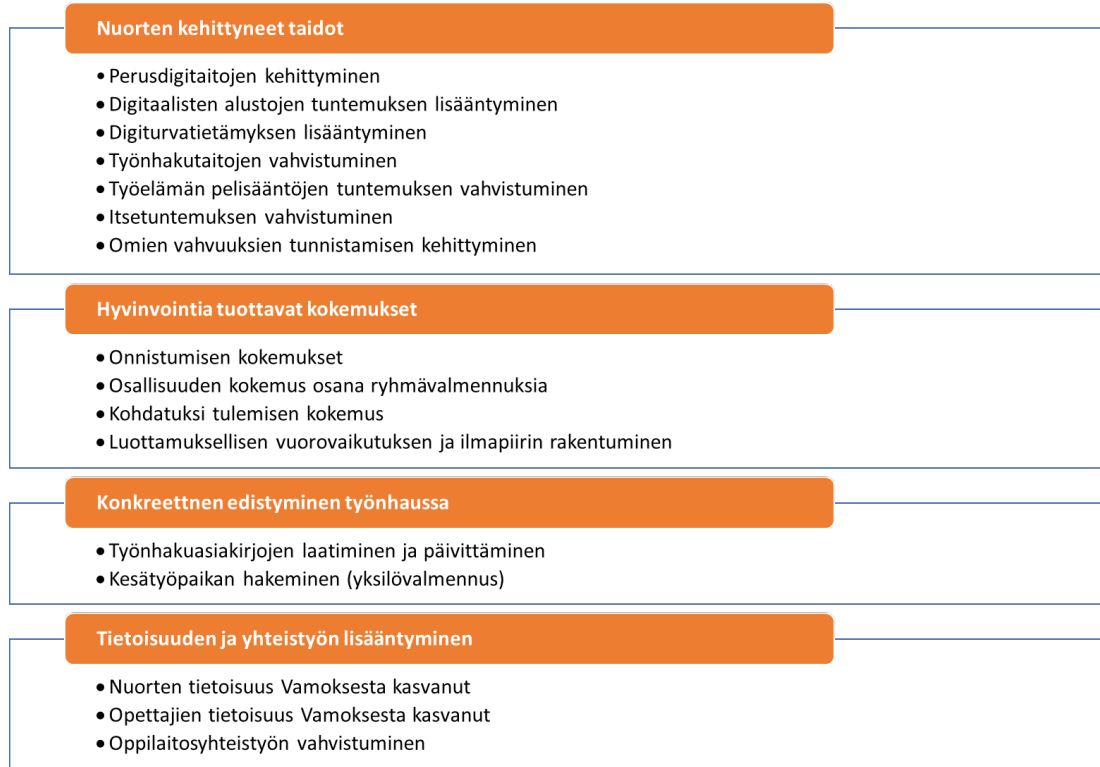
Digitaito- ja uravalmennukset

Vamos toteutti hankkeessa ryhmä- ja yksilömuotoisia digitaito- ja uravalmennuksia toisen asteen oppilaitosten opiskelijoille Ammattiopisto Livessä, Omniassa, sekä Suomen Diakoniaopistossa. Valmennuksissa tuettiin opiskelijoita ja käytiin läpi työnhaun perustietoa, työnhaussa tarvittavia dokumentteja sekä muita työnhaun digitaitoja.

Tulokset

Kokonaisvaikutusten arvioinnin työpajoissa digitaito- ja uravalmennusten tuloksiksi tunnistettiin nuorten kehittyneet taidot ja hyvinvointia tuottavat kokemukset, konkreettinen edistyminen työnhaussa sekä

nuorten ja oppilaitosten lisääntynyt tietoisuus Vamoksesta ja sen tarjoamista palveluista (Kuva 1). Lisääntyneen tietoisuuden sekä verkostojen ja yhteistyön vahvistamisen katsottiin auttavan hankkeen tulosten juurruttamista sekä pitemmän aikavälin vaikuttavuutta.



Kuva 1. Kokonaisvaikutusten arvioinnin työpajoissa tunnistetut digitaatio- ja uravalmennusten tulokset.

Juurtuminen ja jatkuvuus

Digitaatio- ja työnhakuvalmennusten tulosten ja toimintamallien juurtumista edistää Vamoksen laatima digitaalisten työnhakuvalmennusten ja uravalmennusten materiaalipaketti, jossa on kootusti valmennusten teemoja, tehtäviä ja harjoitteita. Hankkeen aikana materiaalipakettia jaettiin oppilaitokselle ja toiveena on, että paketin sisältämät harjoitteet muuntautuvat oppilaitosten tarpeiden mukaan ja tulevat osaksi opintokokonaisuuksia. Mahdollisia juurtumisen esteitä on muun muassa, jos materiaalipaketti jää vain muutamien opettajien tietoisuuteen ja jää laajemmin oppilaitoksen toiminnasta irralliseksi.

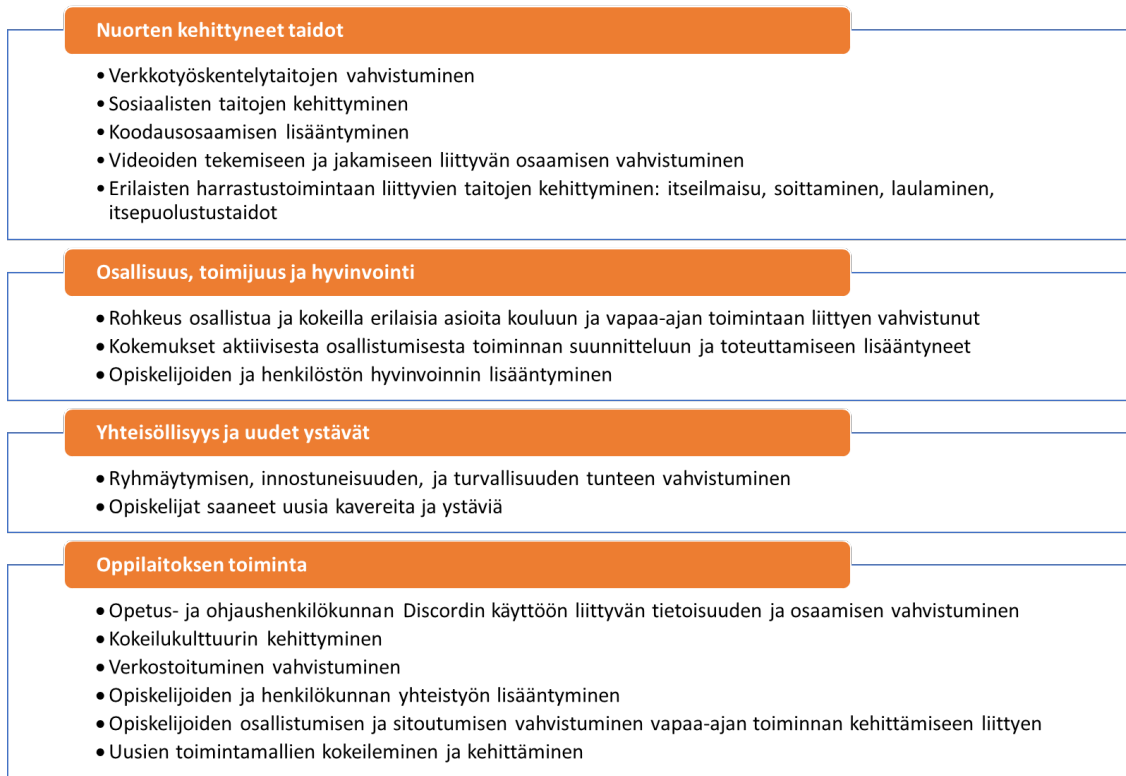
Hankkeen tulosten ja toimintamallien jatkuvuutta edistää lisäksi se, että hankkeen aikana tietoisuus Vamoksesta on lisääntynyt opiskelijoiden keskuudessa sekä oppilaitoksissa. Tietoisuuden lisääntyessä nuoret voivat ohjautua myös muihin Vamoksen tarjoamiin palveluihin, mikä auttaa ehkäisemään nuorten syrjäytymistä myös tulevaisuudessa. Tietoisuuden lisääntyminen oppilaitoksissa puolestaan vahvistaa yhteistyösuhteita ja verkostoja. Vamoksen tulee kuitenkin ylläpitää toimivia yhteistyösuhteita esimerkiksi oppilaitosvierailuilla ja rakentamalla selkeämpiä yhteistyön rakenteita. Haaste on, että toimiva yhteistyö perustuu usein osittain henkilökontakteihin ja yhteyshenkilöt saattavat vaihtua hankkeiden päättymisen jälkeen.

Oppilaitosnuorisotyö

Humanistinen ammattikorkeakoulu Humak kehitti hankkeen aikana oppilaitosnuorisotyötä yhteistyöoppilaitoksissa. Toimintaa kehitettiin tarvelähtöisesti ja yhdessä oppilaitosten ja nuorten kanssa. Toimintaa pyrittiin kohdentamaan sellaisille nuorille, jotka siitä eniten hyötyisivät, kuten esimerkiksi yksinäisyyttä kokeneille ja maahanmuuttajataustaisille nuorille. Toimintaa järjestettiin sekä kasvokkain, verkossa että hybridinä. Hankkeen aikana toteutettua toimintaa ovat muun muassa opiskelijavetoisen yhteisöllisen Discord-toiminnan kehittäminen, Discord-koulutukset ammatillisille, koodaus- ja pelileirit, roolipeliryhmät ja erilaiset taidepainotteiset vapaa-ajan toiminnan muodot.

Tulokset

Kokonaisvaikutusten arvioinnin työpajoissa erilaisten nuorisotyön toimintamallien kokeilujen tuloksiksi tunnistettiin nuorten kehittyneet taidot sekä osallisuuden, toimijuuden ja hyvinvoinnin lisääntyminen. Lisäksi toiminnan katsottiin vahvistaneen nuorten yhteisöllisyyttä ja luoneen uusia ystävyyssuhteita nuorten kesken. Hankkeessa kehitetyt oppilaitosnuorisotyön mallit edistivät myös opiskelijoiden ja henkilökunnan yhteistyötä sekä uusien toimintatapojen kehitystä oppilaitostasolla (Kuva 2).



Kuva 2. Kokonaisvaikutusten arvioinnin työpajoissa tunnistetut oppilaitosnuorisotyön tulokset.

Juurtuminen ja jatkuvuus

Hankkeessa kokeiltujen verkkonuorisotyön toimintamallien juurtumista edistää se, että toiminnot on räätälöity oppilaitosten tarpeisiin ja suunniteltu suurimmaksi osaksi yhteiskehittämällä oppilaitosten henkilökunnan ja opiskelijoiden kanssa. Roolipelitoimintaan liittyen järjestettiin pelinjohtajakoulutuksia, joiden tarkoitus on antaa nuorille tarvittavat tiedot ja taidot jatkaa toimintaa itsenäisesti hankkeen jälkeen. Ammattiopisto Livessä toteutetuista bändi- ja itsepuolustuskerhoista on muotoiltu puolistrukturoitu osallistava ryhmätoiminta -malli, jonka antaa edellytykset jatkaa vastaavanlaista toimintaa oppilaitoksissa hankkeen jälkeen.

Keudalla kehitettiin hankkeen puitteissa opiskelijavetoista vapaa-ajan toimintaa Pekka Halosen Akatemian omalla Discord-kanavalla. Ideana oli, että opiskelijat saivat opintopisteitä kehittäessään ja ohjatessaan vapaa-ajan toimintaa kanavalla. Toiminta juurtui oppilaitokseen jossain määrin. Kovinkaan monipuoliseen toiminnan järjestämiseen ei päästy, mutta peliryhmä kokoontuu kanavalla opiskelijavetoisesti. Pekka Halosen Akatemialla on oltu myös kiinnostuneita verkkoroolipelitoiminnasta ja syksyllä 2023 tehtiin pienimuotoinen kokeilu siihen liittyen. Verkkoroolipelitoimintakin saattaa jatkua Keudalla aktiivisen opiskelijan vetämänä.

Hankkeen nuorisotyöllisten toimintamallien jatkuvuutta on myös pyritty edistämään selvittämällä mahdollisuutta tarjota Humakin opiskelijoille harjoittelumahdollisuuksia hankkeissa. Opiskelijat voisivat harjoitteluna jatkaa hankkeessa aloitetun toiminnan koordinoitua. Hankkeen toimintamallien jatkuvuutta ja juurtumista on edistetty myös laajalla tiedotuksella ja viestinnällä. Humakin työpaketin oppeja koostettiin blogiteksteihin, Liven toiminnasta tehtyyn videoon sekä kolmeen nuorisotyötä digiaikana käsittelevään podcastiin. Näitä pystytään hyödyntämään monipuolisesti hankkeen oppien levittämisessä ja tulevien yhteisöpedagogien opetuksessa.

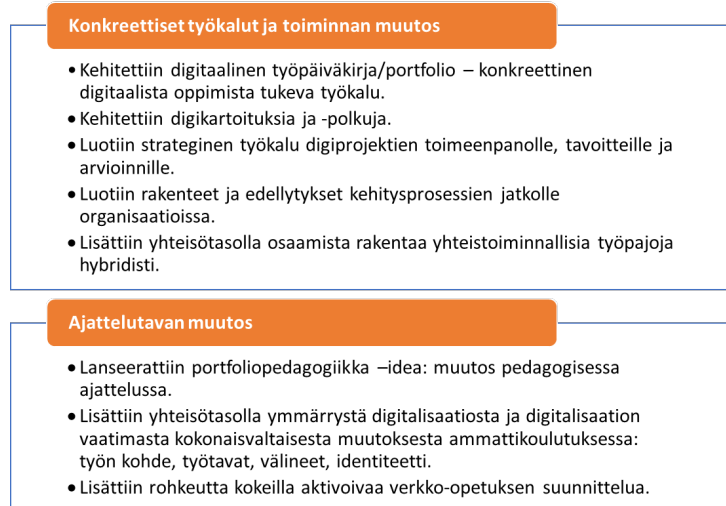
Hankkeessa kehitettyjen toimintamallien juurruttamisen kannalta haasteelliseksi osoittautui yhteistyökumppanuuksien luominen joissakin oppilaitoksissa. Henkilöstön vaihtuvuus oli melko suurta hankkeen aikana osassa oppilaitoksista. Osassa toiminnoista oppilaitoksen rooli jäi kevyeksi ja toimintaa toteutettiin pääasiassa kunnan nuorisotoimen kanssa. Koska henkilökunta ei ollut alusta asti mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa toimintaa kaikissa oppilaitoksissa, edellytykset juurruttamiselle olivat heikot.

Opetus- ja ohjaushenkilökunnan sparraus

Haaga-Helia toteutti hankkeessa sparrausta opetus- ja ohjaushenkilöstölle toisen asteen ammatillisen koulutuksen verkostoissa henkilöstön digitaalisten taitojen parantamiseksi. Hankkeen aikana toteutui kolme pitkäkestoista sparrausprosessia. Keudan sparrauksessa työstettiin ja tutkittiin verkko-opetuksen kysymyksiä. Careeriassa sparraus kiinnittyi digitaitoja edistävään hankkeeseen, jossa suunniteltiin digiosaamiskartoitusta ja digiosaamispolkua. Stadin Ammattipistossa kehitettiin digitaalista portfoliota, eli digitaalista työkalua, jossa oppimisessa ja ohjauksessa hyödynnetään opiskelijoiden työympäristöstään ottamia kuvia. Sparrausprosessiin itsessään sisältyi jo arvioiva ote ja kehitystyössä hyödynnettiin muun muassa tulkintafoorumi-menetelmää ja haastatteluita.

Tulokset

Kokonaisvaikutusten arvioinnin työpajoissa sparrausprosessien tuloksiksi tunnistettiin sekä konkreettisia toimintatapoihin liittyviä muutoksia että laajemmin ajattelutapaan liittyviä muutoksia (Kuva 3).



Kuva 3. Kokonaisvaikutusten arvioinnin työpajoissa tunnistetut opetus- ja ohjaushenkilökunnan sparrauksen tulokset.

Juurtuminen ja jatkuvuus

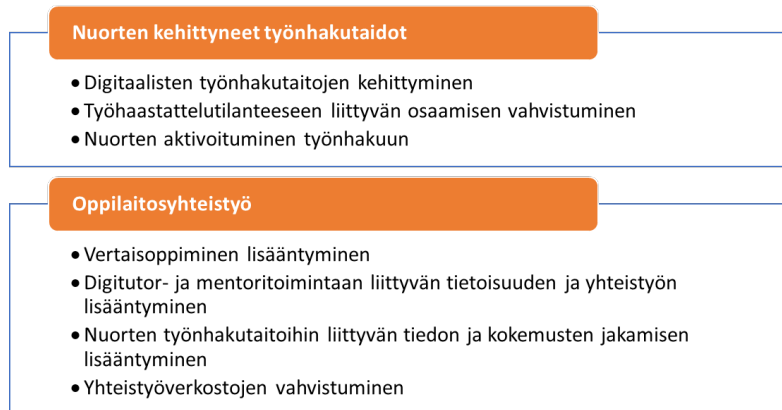
Haaga-Helian toteuttamien sparrausprosessien juurtumista edistää se, että niissä on lähdetty liikkeelle jo organisaatioissa olemassa olevista prosesseista ja kehitystarpeista. Hankkeen toiminta ei siis jää irralliseksi vaan on hyvin kiinnittynyt organisaatioihin. Sparrausprosesseihin on otettu mukaan opiskelijoita ja organisaatioiden henkilökuntaa monelta tasolta, mikä lisää organisaatioissa kehitystyöhön liittyvää tietoisuutta ja sitoutumista. Lisäksi sparrauksessa luotiin rakenteita ja nimettiin jatkokehitykselle vastuuhenkilöitä, mikä edelleen edistää DIGISTI-hankkeessa aloitettujen prosessien jatkuvuutta. Sparraus- ja kehitysprosessien tuloksista on myös viestitty ahkerasti niin artikkeleilla, työpajoilla kuin muilla esityksillä. Portfoliopedagogiikkaan liittyen tehtiin esittelyvideoita ja järjestettiin valokuvanäyttely Stadin AO:n kolmessa toimipisteessä. Kehitystyöstä jää siis elämään myös konkreettisia tuotoksia, jotka edistävät hankkeen tulosten levittämistä ja juurtumista.

Kohderyhmän rekrytointi ja hanketoiminnan jalkauttaminen

Wenhe Oy toimi hankkeessa kohderyhmän rekrytoijana, yhteistyöverkoston kartoittajana ja hanketoiminnan jalkauttajana. Wenhe myös osallistui nuorten digitaalisten työnhakutaitojen tukemiseen järjestämällä työnhakuklubeja ja toteuttamalla Vamoksen digitaito- ja työnhakuvalmennuksissa työhaastattelusimulaatioita. Lisäksi Wenhe Oy kehitti oppilaitosten olemassa olevia digitutor- ja digimmentorointijärjestelmiä.

Tulokset

Kokonaisvaikutusten arvioinnin työpajoissa Wenheen toiminnan tuloksiksi tunnistettiin nuorten kehittyneet taidot työnhaussa ja erityisesti työhaastatteluosamisen vahvistuminen. Lisäksi Wenhen toiminnan katsottiin vahvistaneen oppilaitosyhteistyötä ja hankkeen verkostojen luontia (Kuva 4).



Kuva 4. Kokonaisvaikutusten arvioinnin työpajoissa tunnistetut Wenheen toteuttaman toiminnan tulokset.

Juurtuminen ja vaikuttavuus

Wenheen toteuttama kohderyhmän rekrytointi ja verkostojen luonti auttoi osaltaan hanketoiminnan jalkauttamista oppilaitoksiin. Hankkeen alussa kohderyhmän rekrytoinnissa ja oikeiden oppilaitosyhteys henkilöiden löytymisessä oli haasteita. Osaltaan haastetta aiheutti se, että Wenhe toimi muiden työpakettien toteutuksesta erillään. Erillisellä toimijalla ei välttämättä aina ole ajankohtaisinta tietoa muiden työpakettien toimintamuodoista ja niiden erilaisista räätälöintimahdollisuuksista. Tästä syystä toimintaa voi olla vaikea markkinoida ja kohdeoppilaitoksia voi olla haastavampi saada sitoutettua toimintaan. Työpakettien välinen parempi yhteistyö ja koordinointi olisi voinut tehostaa kohderyhmän rekrytointia ja hankkeen toimintaa. Kaiken kaikkiaan kuitenkin avainhenkilöiden löytymisen ja oppilaitosyhteistyön tiivistymisen edisti hankkeen tavoitteiden saavuttamista.

Hankkeen aikana Wenhe kokosi hankkeen kohdeoppilaitosten henkilöstöä yhteen kehittämään digitutor-toimintaa. Palautteen perusteella osallistujat saivat tapaamisesta uusia ideoita digitutor-toiminnan kehittämiseen ja vahvistivat digitutor-toimintaan liittyviä oppilaitosten välisiä verkostoja. Oppilaitoskontaktien kanssa käytyjen keskustelujen perusteella oppilaitokset ovat jatkaneet digitutor-toimintaan tutustumista ja siihen liittyvää yhteistyötä itsenäisesti.

Yhteenveto

Hankkeen kokonaisvaikutusten arvioinnin työpajoilla pyrittiin kokoamaan hankkeen tuloksia ja tarkastelemaan hanketoiminnan juurtumisen edellytyksiä. Hankkeessa kokeiltujen toimintamallien juurtumista ja jatkuvuutta edistää se, että toiminnat on räätälöity oppilaitosten tarpeisiin ja suunniteltu suurimmaksi osaksi yhteiskehittämällä oppilaitosten henkilökunnan ja opiskelijoiden kanssa. Hankkeen toiminta ei siis jää irralliseksi vaan on pääosin hyvin kiinnittynyt organisaatioihin. Hanketulosten juurtumisen edistämiseksi hankkeessa on lisäksi muotoiltu useita malleja ja koottu materiaalipaketteja. Hanketuloksista on myös viestitty monimenetelmällisesti eri kanavissa. Hanketulosten juurtumista ja jatkuvuutta voi haastaa se, jos hankkeen toimintamallit ja materiaalipaketit jäävät kohdeorganisaatioissa vain yksittäisten toimijoiden ja DIGISTI-hankkeen kontaktien tietoisuuteen ja käyttöön.

Hankkeen kokonaisvaikutusten arvioinnin työpajoissa tarkasteltiin eri työpakettien tuloksia yhdessä ja pyrittiin muotoilemaan hankkeen johtopäätöksiä. Hankkeen eri työpaketeissa toteutettuja toimintamuotoja yhdistää se, että ne perustuivat opiskelijoiden toimijuutta korostavalle ajattelumallille. Tässä ajattelumallissa korostuvat opiskelijälähtöisyys ja opiskelijan oma toimijuus ja omistajuus suhteessa omaan oppimiseen ja itseensä vaikuttaviin asioihin. Hankkeen toiminnassa luotiin rakenteita, työkaluja ja raameja, mutta varsinaiseen toiminnan sisältöjen suunnitteluun pyrittiin saamaan opiskelijoita mukaan.

Lisäksi toimintaa räätälöitiin tarkasti opiskelijoiden ja ryhmien erilaisiin tarpeisiin. Hankkeen ajatuksena oli opiskelijoiden kohtaaminen kokonaisvaltaisesti erilaiset yksilölliset vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet huomioiden – ja näiden vahvuuksien ja kiinnostuksen kohteiden hyödyntäminen myös koulukontekstissa. Hankkeen aikana suunniteltiin ja testattiin paljon erilaisia toimintamuotoja ja kerättiin arvokkaita oppeja opiskelijoiden toimijuuden ja opiskelijälähtöisyyden tukemiseen liittyen.

Lähteet

Lätti, R., Malho, M., Rowley, C., & Frilander, O. (2022). Skenaarioiden rakentaminen tulevaisuustaulukkomenetelmällä. Teoksessa H.K. Aalto, K. Heikkilä, P. Keski-Pukkila, M. Mäki & M. Pöllänen (toim.), Tulevaisuudentutkimus tutuksi - Perusteita ja menetelmiä. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia julkaisu, 1, 2022.